HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מרטקא. גיד השדרה והלומר והוא רחב ולבן וקשה מאד וקורין לומו ייבו"ל: **בשר שפלטתו סכין.** כשמפשיטין את הבהמה פעמים שהסכין פולט מן הבשר אלא העור ולא חשיב. ולקמיה פריך היכי דמי דאלרופוי מלרף ובאפי נפשיה אין מקבל טומאה: **ואונס אחם טופלי שקר.** איוב אמר לחביריו מחברי דברי שקר אתם ודבר שאין בו רפואה אתם אומרין לרפואתי. ומרטקא משנפסק אין לו רפואה להחבר עוד: **בשר שפלטתו סכין בר רפואה הוא.** המדלדל בשר מן החי פעמים שקושרין אותו במקומו והוא נדבק ומעלה ארוכה: **המכונס.** הנאסף יחד [ז]זיפה: **חייבין עליו.** משום נבלה בין שאוכלו בין שנוגע בו ונכנס למקדש ופליג אמתני'[ח] דקתני אבל לא טומאת נבלות: **והוא שכנסו.** דאחשביה וגלי דעתיה דלא בטליה מעיקרא [ט]אבל מתכנס מאליו או ע"י תיקוקות שלא במתכוין לא פליג ר' יהודה דליהוי נבלה: **בשלמא למ"ד.** אלא היינו בשר שפלטתו סכין היינו דמחייב דאיכא למימר כיון דכנסו אחשביה והדר למילתיה וגלי דעתיה דלא בטליה מעיקרא: **באלו דר' יהודה לא פליגי.** דודאי רבי יהודה אבשר שפלטתו סכין קאי ורבי יוחנן נמי מודי דבשר שפלטתו סכין[י] איקרי אלא ודמרטקא הוא דפליגי ולמ"ק ר' יוחנן אמר מרטקא נמי מקרי אלא דלאשכחן בקרא ואלא דמתני' דקאמר מלטרף בטולהו אלא קאמר דמלטרפי ובאפי נפשייהו לא מטמו ואתא רבי יהודה למימר באלא מרטקא מודינא דלא הוי בשר באפי נפשיה לענין נבלות אבל [יא]בשר שפלטתו סכין אם חזר וכינסו גלי אדעתיה דלא בטליה וחייבין עליו משום נבלה: **אבל מרטקא לא מלטרף.** דעך בעלמא הוא: **אי דחשיב עליה.** אפילו בתר הכי: **באנפי נפשיה.** נמי ליטמא טומאת אוכלין דקי"ל דמחשבה [יב]שויא אוכלא כל מידי דמצי למיכליה ואע"ג דלאו אורחיה דלאמרן בפרק בהמה המקשה(לעיל דף עז:) עור שאלקו ושליא שחיבב עליה מטמא טומאת אוכלין ונהי דתו לא הדר הוי בשר לענין טומאת נבלות דהא נעשה עור בבטולו הראשון אבל [יג]לאוכלו מיהא הוי לטמא טומאת אוכלין אם נגע בשרן דלא גרע מעור שאלקו: [יד]**מקלטו חישב עליו.** ולא פי' איזה קלת הלבן כביצה מיהא לא מקבל טומאה דהא לא חישב על כולו אבל כי מלטרף בהדי שאר אוכלין מלטרף ההוא קלת מחשבה דאית ביה לאחשלומי שיעורא: **פלטתו חיה.** נשכה כלב ודלדל מן הבשר אבל העור ואת"כ שחטה והפליטו גם הסכין עוד ואין ידוע אי זה מהן פלטה חיה ואיזה סכין והוא דפלטתו חיה לא בטיל מסתמא והוא דסכין בטליה מדעת וכולה בדלא חשיב עליה הלכך כי הוי בהדי שאר אוכלין מלטרף ההוא קלת דחיה בהדייהו ולטומאת נבלות לא ואע"ג דפלטתו חיה דמתניתין רבי עקיבא היא דאמר העור מבטלו מטומאת נבלות ואפילו פלטתו חיה לקמן (דף קכב.): **תנן הפס.** במסכת טהרות (פ"א מ"ב) בסדר טהרות גבי נבלת עוף טהור: **הארטוס.** בי"ק בלע"ז: **מיטמאין.** אם קבל העוף טומאה מן הסרן (טז) אלו נעשין יד להכניס ולהוציא טומאת. עוף אין לו טומאת מגע משום נבלה אא"כ קבלה מאחריים שהרי אין לך אלא האמור בה טומאת אכילה לטמא בגיית הבליעה: **ומלטרפין.** לכביצה: **אחזון של עליון.** קליפת הלועה דקה יש בתוך הפה דבוקה בארטוס בעליון לארכו: **לפרנים.** היכא הוו אוכל: **מקום המובלע בבשר.** שרשי הלפרנים: **השוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים.** הא פרישית לה (לעיל קח:) דליון דלכוותה בשחיטת ישראל בטהורה משויא לה אוכלא בעודה מפרכסת ולישראל שריא דהא בשחיטה תליא [יז]ולהו מילתא השתא ומי הוא אלא למאן דאמר בשר שפלטתו סכין בר רפואה הוא באלל דקרא דכ"ע לא פליגי כי פליגי באלל דמתניתין ת"ש [יח]ר' יהודה אומר האלל המכונס אם יש כזית במקום אחד חייבין עליו ואמר רב הונא והוא שכנסו בשלמא למ"ד בשר שפלטתו סכין היינו דכי איכא כזית מיחייב אלא למ"ד מרטקא כי איכא כזית מאי הוי עץ בעלמא הוא אליבא דר' יהודה לא פליגי כי פליגי אליבא דרבנן ר' יוחנן אמר מרטקא נמי מצטרף וריש לקיש אמר דוקא בשר שפלטתו סכין אבל מרטקא לא מצטרף האי בשר שפלטתו סכין היכי דמי [יא]אי דחשיב עליה אפי' באנפי נפשיה מיטמא ואי דלא חשיב עליה בטוליה בטליה רבי אבין ורבי מיישא חד אמר [ב]מקצתו חישב עליו וחד אמר [ג]מקצתו פלטתו חיה ומקצתו פלטתו סכין [ד]תנן התם [ה]החרטום והצפרנים מיטמאין ומטמאין ומצטרפין חרטום עץ בעלמא הוא אמר רבי אלעזר בחרטום תחתון תחתון נמי עץ בעלמא הוא אמר רב פפא תחתון של עליון צפרנים אמר רבי אלעזר מקום המובלעים בבשר קרנים אמר רב פפא במקום שחותכין ויוצא מהן דם: כיוצא בו [ו]השוחט בהמה: אמר רבי אסי שונין ישראל בטמאה ועובד כוכבים בטהורה צריכין מחשבה והכשר [יט] מים ממקום אחר [ז]הכשר למה לי סופו לטמא טומאה חמורה [ח]וכל שסופו לטמא טומאה חמורה לא בעי הכשר דתני דבי רבי ישמעאל [ט]וכי יותן מים על זרע מה [י]זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה צריך הכשר ותניא א"ר יוסי מפני מה אמרו נבלת עוף טהור צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר מפני שסופה

והדר מייתי לה לערלה פרי פרי מבכורים. ומ"ת דכפ' כל שעה (פסחים כד:) פסיקו מהך משנה דכל איסורים שבתורה אין לוקין עליהם אלא כדרך הנאתן והכא קאמר משום דגמר לה מבכורים [כ]וי"ל דרבוי דהכא לריכי דלא נימא זיעה בעלמא הוא:

מרטקא. פי' ר"ח בשר מת וכן נראה לר"ת ולא כפי' הקונטרס שפי' גידי הלואר מדאמרינן פרק כל הפסולים (זבחים דף לה.) פגל באלו נתפגלה מוראה פגל במוראה לא נתפגלה אלא ובעוף אין גידי אלואר קטין ומוראה לא שייך אלא בעוף ולמאן דמפרש בשר שפלטתו סכין לא קשה ליה מהתם דהא אמרי' בסמוך דלכ"ע מרטקא נמי הוי אלא: **ר' יהודה אומר חייבים עליו.** הא דלא קאמר מטמא טומאת נבלות דלא תימא מדרבנן להכי קאמר חייבין עליו:

והוא שכנסו. תימה מה שייכא מחשבה לאיסור דגבי טומאה שייך לחלק דאי מבטל ליה עץ בעלמא הוא אבל [כא] משום דבטליה לא משתרי באכילה לכך נראה דחייבין עליו לא מייירי לענין אכילה דלא צריך כנסו אלא לענין אם נכנס למקדש כמו שפי' בקונטרס בלשון אחר והא דלא נקט טומא דלא תימא מדרבנן כדפי' וכן נראה דאי אאכילה הא כיון דאכלו אין לך כיוס גדול מזה: **ורבי יוחנן אמר [כב]אף מרטקא מצטרף.** ולאו בכה"ג דהוי שומר דא"כ מ"ט דר"ל [כג] [כד]עור ועצם מלטרפים משום שומר ולירוף שומר מקראי דרשינן לעיל (דף קיח.) אלא מייירי כגון שיש בראשו כזית בשר דאע"ג דלא הוי שומר מלטרף דראוי הוא שיאכל אגב בשר ורישא לקיש סבר דלא מלטרף דאין ראוי לאכילה דעץ בעלמא הוא: **ה"ג** במשנה בטהרות החרטום והצפרנים מטמאין בו'. ולא גרסינן בה קרניס וקרניס דמפרש בה רב פפא בסמוך אמתני' דהכא קאי:

הואיל

לא א מיי' פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' ג:

לב ב ג מיי' פ"ד שם הל' ד ופ"ז מהל' שאר אבות הטומאות הלכה מ:

לג ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת אוכלין הל' ג [ופ"ג מהלכות אבות הטומאה הלכה טן]:

לד ה ו מיי' פ"ג מהלכות עו"מ הל' ד:

לה ז מיי' שם הלכה ג:

לעזי רש"י

ייבו"ל [יינו"ל]. גיד הצואר של חיות. בי"ק. חרטום.

שיטה מקובצת

א) והכשר במקום אחר: **ב)** המכונס הנאסף יחד הס"ד ותיבת יפה נמחק: **ג)** והוא שכנסו דאחשביה וכו' אבל נתכנס מאליו בגון ע"י תינוקות. וצ"ב נ"א בס"ד כגון שלא במתכוין או ע"י תינוקות וכו': **ד)** דבשר שפלטתו סכין נמי איקרי אלל: **ה)** לענין נבלות אבל באלל שפלטתו סכין: **ו)** דקי"ל דמחשבה משוי'א אוכלא: **ז)** דהא בשחיטה תליא מלתא השתא נמי: **ח)** אפ"ה מהניא מחשבת ישראל שחישב להאכילה לנכרי לשווייה אוכלא: **ט)** במפרכסת כי שחטה ישראל השתא נמי: **י)** נבלה תטמאם הס"ד ומה"ד שונים יש כו' בטהורה אבל ישראל בטהורה אין צריכה מחשבה כו' דלא אשכחן היתר בדכוותה הס"ד ומה"ד והכשר: **יא)** ור' יוחנן אמר מרטקא נמי מצטרף: **יב)** מ"ט דר"ל הא עור ועצם:

עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס

ח) [גי' הערוך מדרקא ע"ש ערך אלאן], **ט)** לעיל קח:, **י)** טהרות פ"ח מ"ב, **יא)** נדה נא. כריתות כח. זבחים קה., **יב)** [אמ"ק דמתני'. יעב"ן], **יג)** ל"ל אוכלא, **יד)** עיין רש"ל שהעתיק גליון מהרש"א יומן, **טו)** [סנהדרין סג.], **טז)** [מה: כדכתיב ביחזקאל כ"ח לתת אותך אל עצי מלאי תלגי כשעים כל"ל ועי' תוס' לעיל לה: ד"ה דם], **יז)** [אינו יעב"ן], **יח)** עי' ר"מ שכתב שמוס' שלפניו חסר ומי אפשר לייחס רק כל מעיינת בפסחים ממנה מבואר הכל על נכון,

תורה אור השלם

1. וְאוּלָם אַתֶּם טֹפְלֵי שָׁקֶר רֹפְאֵי אֱלֶל כֻּלְּכֶם:
איוב יג ד

2. וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זָרֵע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טֻמָּא הוּא לָכֶם: ויקרא יא לח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מיטמאין וכו' מן הסרן אפי' הן נעשין יד: **(ב)** תוס' ד"ה והוא שכנסו וכו' אבל גבי איסור משום דבטליה לא: **(ג)** ד"ה וכ' יוחנן וכו' מ"ט דר"ל הלא עור ועצם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

רש"י ד"ה זרעים וכו' ואינו נעשין אב הטומאה לטמא אדם וכו' כנ"ל:

מוסף רש"י

האלל המכונס. הנאסף במקום אחד דהואיל ואחשביה שכנסו לא בטיל ומחשיב כבשר נבלה ומייב עליו אם נגע בו ונכנס למקדש או אכל קדש (לעיל קח:). מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה. כגון אדם ובגדים, צריכין הכשר. דכי המכשירין לקבל טומאה, כגון מגיעת מים ומגע שרן אף כל כו'. כגון שאר אוכלין (זבחים קה.). ואינה צריכה הכשר. לא שוס הכשר ירידת טומאה, לא הכשר מים ולא הכשר שרן, אלא מאליו בלא שום נגיעה (נדה נ:).